

i moderns: ultra l'anomenat *weiger*, el flamenc *weeger* 'el qui tracta qualsevol cosa amb parquetat i cura exagerada'; és, doncs, lògic que el mot vagi existir en el llenguatge dels francs, que tenia màxima afinitat amb aquesta última varietat germànica, i que allà s'hi apliqués amb caràcter adverbial *WAGARŌ* amb aplicacions adverbials corresponents als d'aquests adjectius dels dialectes neerlandesos; doncs, si fa no fa: 'amb resistència, amb prou feines, escassament'; no deixa d'haver-n'hi fins i tot alguna extensió fins a l'a-al. antic, com ho assenyalen el *FEW* (xvii, 469-71) i *Gamillscheg* (*Rom. Germ.* I, 225), si bé especialment amb prefix negatiu o privatiu a-al. ant. *un-waigaro* «ohne Widerstreben», «heftig» ('que no es contraresta' 'impetuós'), a-al. mj. *un-weiger* «nicht sehr» = 'no gaire'.

Darrere de l'accent la -A-, trobant-se en síl·laba medial, havia de caure d'hora (*SABBATUM* > *dissabte*, *AGÄTHE* > *Agde*, *CAMARA* > *cambra*), d'on *guaig'ro*; i, com sigui que *FLAGRAT* dona *flaira*, amb més forta raó ací, enclatxada la -g- interna entre i i r etimològiques, havia de sumar-se i fondre's amb aquesta i: així el diftong resultava reforçat i ja no es reduïa ni en català, com ja ens fan esperar *MANSONATA* > *maïsnada* > *mainada*, *MAGIS NON ---* > *mai(s) no* > *mai no*, *mai*; altrament en posició pretònica tenim fins i tot *PARIARE* > *pairar*, *VARIOLATUS* > *veiolat* > *violat*. El mot francès s'ha conservat en el romànic del comtat de Barcelona, reconquerida pels francs, quan encara eren germanòfònics, cat. *gaire* i en el dels altres dominis carolingis: oc. ant. *gaire*, fr. *gaire* > *guère* (potser sense col·laboració del longobard), i it. ant. *guari* [Dante, i mantingut llargament fins als segles pròxims al Renaixement].

CPT.: *Gairebé* 'quasi', mot estrany a la llengua clàssica, que usà sempre *quaix* (o *caix*), després re-llatinitzat en *quasi*; i negligit fins i tot pels moderns: cap lexicògraf no va registrar-lo fins al S. xx (ni Lab. 1888), i no sé ni si hi ha gramàtics que en parlin abans de Fabra (*Gram.* 1912, § 14); no s'usa a les Balears (Moll, *Gram. Hist.*, 106; manca *D'Amen*, que porta un article *casi* força detallat) i menys en el P. Val. (J. Giner M., 1955).

No en tinc a mà cap exemple anterior als de Narcís Oller i A. Careta Vidal: «fora 'l temps d'anar y venir de la fundició hont trevallo, *gayre bé* no'm moc de casa» (*J. Fl.* 1876). Tot seguit l'usa sovint NOLLER (*Notes de color*, a. 1883): «Confesso que al pujar l'escala *gayre bé* me'n penedia --- Era un quart pis, ab honors de quint, del carrer de Trafalgar ---», «ell l'abrassà *gayre bé* fins a desconjuntar-la» (pp. 51, 23); «com que hi ha artigues y camps de sègol, *gayre bé* al cim de la serra, s'han de portar les garbes a coll fins a l'era del mas», «lo Casal del Comte, situat *gayre bé* al centre de la cassera», Bosch de la T. (*Recorts d'un exc.*, a. 1887, pp. 35, 159); «y en tant s'esquitllaven esgarriats, *gayre bé* fonedissos, empenvuts sens repès pel correu-cuyteu!, correu-cuyteu! de la Mariona», Pons Mass. (*Trascant p. l. S.*).

Tot plegat són, doncs, autors de llenguatge un poc colorit comarcament, de Valls, Empordà, Vallespir

i Segarra, i fins Careta que crec barceloní era home molt nodrit de parlars apagesats; de fet recordo que fins cap a 1920 passava a Barcelona per mot foraster, de regust comarcal, i mai no es va usar en el meu ambient familiar, almenys fins alguns anys més tard encara; però que a partir d'aquella data guanyà terreny ràpidament fins a perdre tota connotació forana, si bé prenent per a alguns un marís literari. Altrament l'he sentit bastant per tot el Princ., sense excloure'n les terres lleidatanes: a Sarroca de Segre el pronunciaven, amb variant ben local i popular, *garièbé* (1935). L'alaba Ruyra, tot declarant *quasi* legítim, però blasmant la combinació *casi-bé* que, com ja diu ell, té tot l'aire de ser una alteració de *gairebé* per contracció de *q(u)asi*

El cas és, però, que el seu substitut menys respectable està en ús també a Menorca (com observa Moll, *AORBB* III, 59), i ja es troba en els escrits del B. de Maldà: «amb ingenuïtat, *casibé* un poc massa» (*Coll. B. V.*, 113),¹ d'on es dedueix que *gairebé* degué haver-se usat ja abans del S. XVIII i haver-se estès almenys fins a alguna part de les Balears. Per comprendre la formació tinguem en compte la particular freqüència amb què el *gaire* negatiu va acompanyant *bo* i *bé*: «no estic *gaire bo*», Ruyra, «axò no vos està *gaire bé*, axò vos és poc decent», Lacav. (s. v. *gaire*), «era molt fadrí e no *gaire bé* nodrit», Pseudo-Boades (63), «mon pare no està *gaire bé*: ha tingut de tornar fer lit», Bosch de la Tr. (*Lena*, 212), «perdonin si no enraho *gayre bé*, que só un pobre y no tinc cap lletra», A. Careta (*J. Fl.* 1876). És clar que, sobretot en un cas com el darrer, era fàcil el pas de frases com «no el trobo *gaire bé* enlloc» ('gaire fàcilment') a 'quasi enlloc', sobretot si tenim en compte que els usos locals, comentats supra, en què *gaire* es torna prescindint de *no* (*lo coneixi gaire, gaire que sí* etc.), facilitaven el que es pogués passar de *gairebé* enlloc a *gairebé* pertot.

¹ De fet recordo que en la meua infància a Bna., on no s'usava gens *gairebé*, i poc *casi* o *quasi*, l'ús de *kazibé* era bastant general.

DE GAIRELL, com que amb el mateix valor s'usen en bastants parlars les formes *de garrell*, *de caire* i *de gairó*, i aquest té una variant més antiga i estesa *de gaidó*, es comprèn que es tracta d'un encruament d'aquestes locucions sinònimes; el substantiu *gaidó*, usat per designar la palanca basculant d'una poaranca, destinada a poar l'aigua d'un pou, era un pal posat de biaix, i provenia de l'ar. valencià *gaidún* del mateix sentit; *de garrell* conté l'adjectiu comú *garrell* que significa 'cama-tort' i *CAIRE* és mot generalment aplicat a una aresta o angle sovint oblic; *de gairell* resulta principalment d'un compromís entre *de garrell* i *de gaidó*, amb alguna influència de *caire*. □ 1.ª doc.: *gaidún* ar., S. XIII; *regadiu de gaidó*, 1398; *de gairell*, 1803; *de gairó*, c. 1800.

Belv.: «*de gayrell* m. adv. de lado, al soslayo, de soslayo; *transversim, oblique*». Però ja llavors s'usava també *de gairó* en el Princ. i més en el P. Val.: «la senyora donya Josepa Vega, caminant un poc *de gairó*,